

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ТРГОВИНЕ
И УСЛУГА

ПРОЈЕКАТ ПОДРЖАЛО МИНИСТАРСТВО
ТРГОВИНЕ И УСЛУГА,
МИНИСТАРСТВО ТРГОВИНЕ И УСЛУГА НЕ ОДГОВАРА
ЗА ИСТИННОСТ САДРЖАЈА.

POTROŠAČKI

REPORTER

List Asocijacije
Potrošača Srbije
Prvi broj izašao
novembra
2006. godine

ISSN 1452-6980

List Asocijacije Potrošača Srbije

www.apos.org.rs e-mail: apos@apos.org.rs

Broj 45, jul 2010.

GERMANA PERELLA: POTROŠAČI SU KLJUČNI ZA ENERGETSKU EFIKASNOST

Seminar na temu povećanja energetske efikasnosti održan je 8. i 9. jula u Novom Sadu. Tokom prvog dana skupa predstavljen je projekat BeEAMS koji se finansira iz sredstava IPA Fonda, a koji će zajednički implementirati organizacije za zaštitu prava potrošača iz Italije, Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Turske. Ciljevi projekta biće postignuti kroz transfer znanja i dobre prakse u vezi sa energetsom efikasnošću, jačanje saradnje između organizacija civilnog društva i pokretanje mreže informacija koja će se baviti pitanjima energetske efikasnosti, rekla je na seminaru supervizor projekta iz Asocijacije za zaštitu potrošača Italije ADOC Germana Perella. Potrošači imaju bitnu ulogu u procesu ostvarivanja energetske efikasnosti u stambenom i poslovnom sektoru. Dok su u EU potrošači kroz primenu zakona podsticani na efikasnije upravljanje energijom, u državama koje teže da postanu članice postoje određeni problemi u ostvarivanju tog cilja. Pre svega u tim državama vlada niska energetska efikasnost i neracionalna potrošnja energije. Razvoj i širenje energetske usluge, tehnike i novih proizvoda, kao i obnovljivih izvora energije je na veoma niskom nivou. Na niskom nivou je i motivacija potrošača da štede energiju, a pored toga uočava se nedostatak informacija, netransparentan i nejasan način obračuna i merenja potrošnje energije, monopola i na kraju, ali ne i najmanje važno, potrošači nemaju izbora na tržištu energije, naglasila je predstavnic ADOC-a Germana Perella tokom izlaganja. Uloga organizacije za zaštitu prava potrošača je ključna u promeni odnosa prema pitanjima energetske efikasnosti. S jedne strane, oni mogu

podstaci kreatora politike i razvoj tržišta sa inovacijama energetske sistema u skladu sa standardima EU. Organizacije su te koje mogu da zahetvaju da se poboljša zaštita potrošača, omogućiti izbor i ukine monopol. Sa druge strane, one mogu da utiču na svest građana u vezi sa korišćenjem održivih izvora energije, povećaju potražnju za energetske uslugama i osnaže ulogu potrošača u tim procesima, zaključila je supervizor projekta BeEAMS Germana Perella.

SEMINAR BeEMS-a U NOVOM SADU

Grad Novi Sad aktivno sprovodi mere kojima se šteti električna energija. U vremenu globalne ekonomske krize i ugrožene prirodne sredine, racionalno korišćenje raspoloživih resursa i ekološki bezbedna tehnologija moraju biti prioriteta, kako bismo samostalno i nezavisno od drugih mogli da zadovoljimo potrebe za energijom u svim oblastima. – rekao je zamenik gradonačelnika dr Saša Igić.

Država mora da liberalizuje energetske tržište, koje bi potrošačima omogućilo pravo na izbor. Srbija se načelno zalaže za energetske efikasnost s obzirom da se postojeća zakonska regulativa ne sprovodi. Energetska efikasnost je stvar znanja a ne samo tehnologije, rečeno je na seminaru BeEAMS-a. Srbija ima šansu da iz fondova EU povuče potrebna sredstva za realizaciju programa energetske efikasnosti.

Seminar je održan u energetske neefikasnoj sali. Za energetske efikasnost u stambenom sektoru potrebna je državna strategija, ali i sami možete mnogo postići. Prosečne stare kuće godišnje troše od 200 do 280 kWh po kvadratnom metru energije za grejanje.

KOLIKO ZNAMO O ENERGETSKOJ EFIKASNOSTI?

Prosečan potrošač u Srbiji nije upoznat sa načinom obračuna utrošene energije kao ni sa merama koje država sprovodi u oblasti energetske efikasnosti.

Na ove rezultate ukazala je anketa koju su Asocijacija potrošača Italije i Asocijacija za zaštitu potrošača Srbije sproveli među odraslima i decom. Upitnik je popunilo 350 odraslih i 150 dece. Svi ispitanici su sa teritorije Vojvodine. Na pitanje da li su zadovoljni strategijom države u oblasti energetske efikasnosti, svega 7,2 % ispitanika je odgovorilo potvrdno dok je 46,1% onih koji nisu zadovoljni, a 46,7% ne razmišlja o tome. Skoro polovina ispitanika u kategoriji odraslih odgovorilo je da nije upoznat sa načinom obračuna utrošene energije, a njih 75,4 % smatra da obrazovni sistem ne odgovara potrebama učenika ni potrošača za saznanjima u vezi sa energetske efikasnošću. Takođe više od 70% ispitanika nije upoznata sa podsticajima države za korišćenje obnovljivih izvora energije i ostvarivanje veće energetske efikasnosti. Koliko država takvom politikom gubi pokazuju odgovori već na sledeće pitanje. Naime polovina ispitanika bi se, u slučaju da postoji podsticajna poreska politika za prelazak na korišćenje obnovljivih izvora energije, preorjentisalo na njihovu upotrebu. Što se energenata tiče, gas se u Srbiji ubedljivo najviše troši, slede struja i drvo. Zanimljivo je, međutim, da preko 70% toplu vodu koristi iz električnih bojlera što je deset puta više od potrošača koji toplu vodu dobijaju iz gasnih kotlova. Većina potrošača ima brojilo za struju, ali isto tako većina nas nema merače za toplotu. Potrošači od primene principa energetske efikasnosti pre svega očekuju ekonomsku dobit 57.1% i smanjenje štetnog uticaja na životnu sredinu 27,9%.

Kao zaključak možemo istaći da u Srbiji postoji potencijal za poboljšanje u sektoru energetske efikasnosti. Potrebno je prevazići izazove kao što su nedostatak novca, veća transparentnost i osnaživanje uloge potrošača.

Prof. Dr. Dušan Gvozdenac

GRANICE ENERGETSKE EFIKASNOSTI

Već ova sala u kojoj održavamo seminar nije energetska efikasna, rekao je prof. Dr Dušan Gvozdenac na početku svog izlaganja.

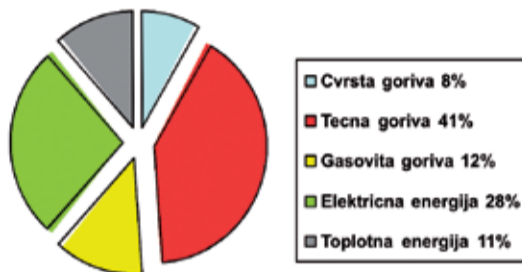
Krenimo od činjenice da ovde imamo oko pedesetak sijaličnih grla. Istina sve sijalice su zamenjene štedljivim, ali su one ukopane u plafon, što smanjuje količinu osvetljaja. Ovo rešenje je sa stanovišta energetske efikasnosti vrlo neefikasno. Boja sale je tamno plava, što je protivno svim priručnicima u kojima se navodi da bi ovakve prostorije trebalo da budu obojene u svetle boje. Radijatori su upakovani, što pokazuje da se prilikom uređenja enterijera nije vodilo računa o efikasnosti. Isti je slučaj i sa klima uređajima koji su nedovoljno jaki za hlađenje ove prostorije, a samim tim stepen njihove efikasnosti je takođe katastrofalan, naveo je na početku svog izlaganja prof. Dr Dušan Gvozdenac iz Pokrajinskog centra za energetska efikasnost.

Ako ove primere preslikamo na celu zemlju onda smo jako daleko od 9,25 Kwh/m2 godišnje potrošnje energije koliko je u Evropskoj uniji. Kod nas je potrošnja 160 – 200 a u nekim situacijama i do 250 Kwh/m2. Problem je što energetska efikasnost nije tehnički pojam, ona to jeste delimično ali ona se uglavnom odnosi na ponašanje ljudi. Upravo bi u tom pravcu i trebalo delovati, smatra profesor

Gvozdenac. Samo podizanjem svesti kod potrošača možemo očekivati pomak u odgovornijem korišćenju energije. Drugi problem je, smatra profesor Gvozdenac, što nedovoljno koristimo tkz. komercijalne tehnologije koje nam omogućavaju energetska efikasnost. On je kao primer naveo nedovoljnu iskorištenost obnovljivih izvora energije i apsurdnosti u

poreskom sistemu koji propisuje da porez na dodatu vrednost pri kupovini pelete koje se dobijaju od otpada drveta iznosi 18% dok je za kupovinu čistog drveta za loženje 8%. U istoj situaciji su i proizvođači opreme. To je licemerje države smatra profesor Gvozdenac, koja se u svojoj strategiji samo deklarativno opredeljuje za podsticanje korišćenja obnovljivih izvora energije a sve prateće elemente tretira kao profitabilne grane. Država dakle ne stimuliše građanstvo ni privredu da se okrenu upotrebi obnovljivih izvora energije. Ovakvi skupovi koji su usmereni ka potrošačima moraju da ukažu da postoje veliki potencijali za energetska efikasnost, ali u isto vreme da potrošači moraju da imaju ekonomski motiv da bi štedili, zaključio je profesor Gvozdenac.

Potrošnja energije u Srbiji
Struktura energenata u % u finalnoj potrošnji

KAMPANJA O ENERGETSKOJ EFIKASNOSTI MEĐU MLADIMA “ENERGIJA JE SVUDA OKO NAS”

Centar za razvoj i primenu nauke, tehnologije i informatike je tokom ove školske godine, u saradnji sa pokrajinskim sekretarijatom za energetiku i mineralne sirovine i sekretarijatom za obrazovanje, pokrenuo projekat “Energija je svuda oko nas”. Mladi osnovci i srednjoškolci u Vojvodini će svojim aktivnim učešćem imati priliku sa se bliže upoznaju sa alternativnim izvorima energije i neophodnošću uštede. Prema rečima koordinatora projekta iz Centara, Prof. dr Slobodana Popova slogan “Energija je svuda oko nas” treba da pobudi interesovanje mnogih, a pre svega mladih, koje u budućnosti čeka ne mali problem kada je reč o uštedi energije.

- Cilj ovog projekta je da pokrene široku aktivnost u školama, među mladima, ali i nastavnicima, kao i upravama škola. Ovim projektom treba da se ukaže da energije nema u izobilju, ali da oko nas postoje razni izvori energije i razne mogućnosti koje do sada nismo koristili - istakao je Popov.

Značaj čitave akcije što sve škole, koje učestvuju na ovom takmičenju, svoje radove izrađuju timski. Uprava škole izrađuje projekat, nastavnici učestvuju u skladu sa

nastavnim programom svojih predmeta, dok su učenici zaduženi za kreativni deo posla - izradu modela ili maketa, multimedijalnih prezentacija, likovnim radovima i literarnim sastavima.

Teme na kojima učesnici mogu izraditi svoje prezentacije su: „Alternativni i obnovljivi izvori energije“, „Mere štednje energije“ i „Ekologija, upravljanje otpadom i energija“. Dodela nagrada predviđena je septembar kada će na završnoj manifestaciji učesnici demonstrirati svoje kreacije i rešenja do kojih su došli u toku akcije.

Za učešće u projektu škole se prijavljuju organizatorima na posebnom obrascu koji se nalazi na sajtu Centra za razvoj i primenu nauke, tehnologije i informatike www.cnti.info.

U okviru projekta “Energija je svuda oko nas” izrađena je i interaktivna internet prezentacija namenjena osnovcima <http://www.cnti.info/energija/>. Na sajtu se nalazi i fleš igrica putem koje osnovci mogu da provere svoje znanje o uštedi energije i njihovim obnovljivim izvorima.

ŠANSU U FONDOVIMA EU

Srbija ima šansu da iz fondova EU povuče potrebna sredstva za realizaciju programa energetske efikasnosti.

Potrebni su nam dobri projekti i ljudi sposobni da ih sprovedu, rekao je tokom seminara u okviru projekta BeEAMS Andrija Aleksić iz Fonda za evropske poslove. Ukupna pomoć EU sektoru energetike u Srbiji od 1999. do kraja 2006. godine iznosila je 453,1 miliona evra, dodao je Aleksić.

AP Vojvodina takođe ulaže određena sredstva u sufinansiranje projekata energetske efikasnosti konkretno u zgradarstvo. 10.700.000,00 dinara dobile su lokalne samouprave za radove na zgradama osnovnih i srednjih škola i predškolskih ustanova.

Inače Zakon o zaštiti potrošača je prvi zakon u ovoj oblasti koji je finansiran od EU. Ostvarivanje projekta produženo je na 2010 godinu, a od 2011. do 2013. EU će primenu predloženog zakona pomagati programom IPA, vrednim oko 2,4 miliona evra.

Projekat se bavi pravima potrošača, obukom, savetovanjem i povećanjem informisanosti i informatičkom podrškom nadzoru tržišta.

Tema energetske efikasnosti je sve aktuelnija što pokazuje struktura fondova. Strukturalni fond za pomoć u ostvarivanju ciljeva u oblasti energetske efikasnosti u kom je opredeljeno 3,5 milijardi evra na čalost nije dostupan našoj zemlji. Onog trenutka, međutim, kada naša zemlja postane kandidat za EU ova sredstva biće dostupna, rekao je Aleksić. On je zaključio da sredstava ima, ali da je potrebno imati dobre projekte, razvijati partnerstva i upornost.

